

Милан Богојевић
ПРИНЦ НЕСРЕЋЕ

Дуго скривана истина о животу принца Ђорђа Карађорђевића

Уредник
Зоран Колунџија

Милан Богојевић

ПРИНЦ НЕСРЕЋЕ

Дуго скривана истина о животу
принца Ђорђа Карађорђевића

ПРОМЕТЕЈ
Нови Сад

La vérité doit précéder l'utilité
(Истина је преча од користи)
Henri Poincaré

ПОЗИВ НА АВАНТУРУ

Интриге и мистерије одувек су пратиле чланове српских краљевских породица али чини ми се никога као принца Ђорђа, старијег сина краља Петра I, несуђеног краља Србије.

Име Ђорђа Карађорђевића је постало синоним за тајанственост, скандале и трагичне тренутке. Његова судбина је испреплетана интригама које су годинама чуване у мрачним фиокама колективног памћења српског народа.

И дан данас су отворена многа питања везана за „контroversног принца“: да ли је био лудак или интелектуалац, заводник или хомосексуалац, херој или бараба, монархиста или републиканац. Такве грубе поделе готово да су неспојиве у реченицама али очигледно не и када је у питању личност принца Ђорђа.

Делимично оправдање лежи у чињеници да су се медији „потрудили“ да се направи такав став у широј јавности. Због његовог смештања у психијатријску установу 1925. године, већина књига посвећена породици Карађорђевић само летимично је дотицала живот принца Ђорђа док га велики број и не спомиње.

А његови мемоари *Истина о мом животи*у објављени 1969. године, који је требало да донесу коначну истину и ставе тачку на многе шпекулације о догађајима из живота принца Ђорђа, бавили су се на првом месту сатанизацијом краља Александра, па тако отворили многе додатне дилеме и сумње.

Мемоари су објављени у време комунизма када се лепа реч о Карађорђевићима плаћала главом, или, у најбољем случају, дугим

тамновањем. Тако да су тадашње власти сигурно биле укључене у објављивање мемоара. Многе књиге (готово све) које су се касније бавиле ликом и делом принца Ђорђа узимале су као кључни извор управо наведене мемоаре, и ствари се нису могле померити ка истини.

У књизи која је пред вама, мемоари принца Ђорђа коришћени су као релевантан извор само за делове који обрађују рано детињство и школовање, сматрајући да ту не постоје историјска одступања која могу да нанесу велику штету подухвату откривања истине о животу принца Ђорђа. У свим каснијим периодима мемоари служе само да се упореде унакрсно неки догађаји са другим изворима, дође до истине и често укаже на неистине изнете у *Истини о мом живојшћу*.

Можда највећи значај ове књиге јесте откривање великог броја докумената, који на светло износе тотално другачијег принца Ђорђа. И потврду да је истина увек далеко сложенија од првог утиска. Принц Ђорђе Карађорђевић је, изненађујуће, одржавао тајну везу са комунистичком партијом, чија су начела била супротна традиционалном краљевском поретку.

Ова књига ће вас повести дубље у срж ове мистериозне везе, разоткривајући детаље о сусретима и преговорима који су се одвијали у тајности. Истражио сам разлоге због којих је принц Ђорђе одлучио да ступи у контакт са комунистима и како је та веза утицала на његов живот и судбину.

Кроз темељно истраживање и анализу архивских докумената, открићу вам шта се крије иза завесе овог необичног односа. Да ли је принц Ђорђе Карађорђевић, члан славне краљевске породице, имао тајни мотив или идеолошку блискост са комунистима? И како је та веза остала скривена од очију јавности све до данас?

У наредним поглављима, открићу вам ове и многе друге аспекте живота принца Ђорђа Карађорђевића, човека чији је живот био испреплетен са сензацијама и тајнама, а чије приче и данас остају да нас изазивају и позивају на авантуру.

Милан Бојојевић

ПРВА СЕЋАЊА

Принц Ђорђе Карађорђевић рођен је 8. септембра 1887. године на Цетињу, као најстарији син Петра Карађорђевића, потоњег српског краља, и Љубице Зорке Петровић, ћерке црногорског кнеза Николе Петровића.

Кнез Петар и принцеза Зорка срели су се „случајно“ у Француској, у Вишију, 1882. године. У том тренутку Петар је имао 39, а Зорка тек навршених 18 година. Иако су се бракови у породицама „плаве крви“ у то време договарале и уговарале, првенствено због државних интереса, овде то није био у потпуности случај.

Кнез Петар је био прогнан из Србије, са титулом али без државе. Са друге стране, кнегиња Зорка је била ћерка владајућег кнеза али једне мале државе, Црне Горе.

Међутим, постоје они који тврде да је Петар вероватно видео сламку спаса у малој, али симболички, за српски народ, потентној династији Петровић. Да ли је морао знати да ће, ако постане зет црногорског владарског дома, то одјекнути и у обреновићевском Београду?¹

Било како било, очигледно се Петру свидела принцеза Зорка са којом је провео четири недеље у Вишију.

У својим мемоарима војвода Гавро Вуковић записао је: „Принцеза Зорка, најстарија ћерка књаза Николе, била је средњег стаса, елегантна, свију црта у глави врло правилни, очију велики црни,

¹ Марко Прелевић, „Принц Ђорђе“, *Недељник*, Београд, 2019.

косе богате црне, врло изобразена, енергична, духовита. Одма се је принц Петар загледао у њу и допала му се.“²

Дуго се претпостављало да отац принцезе Зорке, кнез Никола, није знао за овај сусрет. Данас се зна да је све било добро организовано, уз благослов кнеза Николе и руског цара Александра III.

Наиме, након што је провео те четири недеље са принцем Зорком, кнез Петар се у Бечу, у хотелу „Златно јагње“ сусрео са кнезом Николом и вероватно већ тада договорио услове брака. Врло извесно је и да је Русија, преко грофа Игњатијева, предложила кнезу Николи, још у јесен 1880. године, да се склопи овај брак. У септембру 1882. године, кнез Никола је о томе имао и директан разговор са руским царем Александром III. Као родитељ није имао ништа против да му кнежевић Петар буде зет, али се плашио реакције Србије. Стога је обећавао руском цару, уколико он пристане на овај брак, да ће свога будућег зета, кнежевића Петра, спречити да било шта ради против династије Обреновић. Руски цар је све то прихватио и чак обећао принцези мираз.³

Кнез Петар је у највећој тајности дошао на Цетиње, преко Котора, 12. јануара 1883. године. Све је организовано тако да аустријске власти не сазнају да је Петар Карађорђевић у Црној Гори.

Тек након његовог доласка на Цетиње, у кућу свог пријатеља Боже Петровића, цетињски лист *Глас Црнојораца* објавиће кратку вест о његовом доласку како би обишао неке своје пријатеље и Црну Гору.

Када је вест објављена, и када се сазнало да је кнежевић Петар на Цетињу, многи стари Црногорци похитали су да виде и одају почаст унуку славног српског Вожда Карађорђа.

Убрзо су откривени и прави разлози доласка кнежевића Петра на Цетиње. Прво је уследила веридба а затим и венчање 30. јула 1883. године.

Брачни пар ће након свадбе отићи за Париз, и тамо боравити све до средине 1884. године када се враћају на Цетиње. Кнегиња

² *Мемоари војводе Гавре Вуковића*, Обод, Титоград, 1985.

³ Жељко Фајфрић, *Династија Карађорђевић*, Сремска Митровица, 2012.

Зорка била је трудна и очигледно је желела да се породи у кругу своје породице, обасута пажњом.

О кући где ће живети кнез Петар и кнегиња Зорка, принц Ђорђе записаће:

„Родна кућа на Цетињу била је сура, четвороугаона, старински грађена са прозорима који гледају делом на улицу, а делом на врт, личила је пре на дом неког имућног грађанина него на дворец једног принца, претендента једне династије и зета владајућег кнеза.“⁴

25. октобра 1884. године кнегиња Зорка је родила ћерку Јелену, њихово прво и најстарије дете.

Затим ће 14. априла 1886. године родити и другу ћерку, којој ће дати име Милена, по мајци кнегиње Зорке, међутим ово дете ће умрети пре него што напуни две године.

Онда ће се родити Ђорђе, као што сам већ навео 8. септембра 1887. године. Рођење првог сина кнеза Петра, биће и рођење првог унука кнеза Николе, те ће изазвати опште одушевљење у читавој Црној Гори. Крштење ће бити обављено 15. јуна. 1888. године. Кумови на крштењу су руски цар и царица. У њиховом одсуству заступа их посланик Аргиропуло и кнегиња Стана (сестра кнегиње Зорке).

Држећи у рукама малог принца Ђорђа, прота Милан Ђурић је беседио „Живи, расти и развијај се! Да Бог да владао свим српским земљама!“ На то је кнез Никола добацио: „Прећера га, попе, прећера!“⁵

16. децембра 1888. године, родиће се млађи брат принцу Ђорђу, коме ће дати име Александар, по оцу кнеза Петра. Крштење је обављено почетком јула 1889. године. Опет су кумови руски цар и царица.

Кнегиња Зорка родила је још једног сина 25. фебруара 1890. године, коме су по рођењу дали име Андреј. Одмах након порођаја долази до компликација које ће условити смрт кнегиње Зорке, 4 марта у 23:45 часова. Сахрањена је 6. марта у 14 часова у манастирској цркви.

⁴ Ђорђе Карађорђевић, *Истина о мом животићу*, Београд, 1969.

⁵ Жељко Фајфрић, *нав. дело*.

„Замро је живот на двору кнеза Николе. Младе принцезе, моје тетке, замениле су своје блиставе беле хаљине црним веловима. Туга је ушла у владајући дом, а преко њега, искрено и спонтано пренела се на Цетиње и целу Црну Гору“, записаће принц Ђорђе Карађорђевић.⁶

Нажалост, син Андреј преминуће 19. марта 1890. године и биће сахрањен дан касније 20. марта, поред мајке.

Петар је био неутешан, није се бријао. Цетиње је оплакивало своју Љубицу – Зорку, али су жалили и њега. „Остао је сам, одједном, са троје сирочади, несрећни кнез...“, причало се по Црној Гори.⁷

Након смрти кнегиње Зорке, може се рећи, први пут је умро и кнез Петар Карађорђевић. Био је то велики ударац за њега. Принц Ђорђе писаће касније:

„Данас када се са љубављу сећам оца из тих давних дана разумем потпуно зашто је после смрти моје мајке веровао да му је живот уништен и завршен. Мој отац је имао близу четрдесет година када се оженио младом лепушкастом кнегињицом, двадесет година млађом. Мати се била тек вратила из Русије, где се васпитавала и школовала у Смоленском институту, царском интернату за племићке кћери. Имала је много просаца, а удала се за мог оца, изгнаника једне земље, потомка једне династије и претендента на престо, на којем је чврсто седела једна династија. Мислило се да је то био брак из рачуна, а био је то само брак из љубави.“⁸

Кнез Никола је три-четири дана након сахране обавио дужи разговор са кнезом Петром, након чега је овај отишао у иностранство, где ће боравити већи део времена у годинама које следе.

Деца су остала на Цетињу, препуштена баби, деди и теткама на старање. Убрзо ће добити и страну гувернанту, Енглескињу Евелард, коју ће принц Ђорђе називати „злим духом“ његовог одрастања.

Међутим, одласком кнеза Петра са Цетиња, деци је постало лакше, како је принц Ђорђе наводио: „Било је безбрижније“.

⁶ Ђорђе Карађорђевић, *нав. дело*.

⁷ Марко Прелевић, *нав. дело*.

⁸ Ђорђе Карађорђевић, *нав. дело*.

Очигледно је туга која је обузела кнеза Петра била толико снажна да се преносила на све у окружењу и посебно на децу. Његовим одласком, отишао је и један добар комад туге за мајком, односно подсећање на њену трагичну судбину.

Принц Ђорђе ће највише времена проводити у игри са својим млађим братом Александром, те синовима кнеза Николе, Данилом и Мирком. Сестра Јелена, природно, није се играла мушких игара и Ђорђе се због тога љутио на сестру.

Може се рећи да су деца одрасла безбрижно, под стакленим звоном и сталним надзором. Деца су се играла у раскошном дворском врту пуном дрвећа и зеленила. На средини врта постојала је мала фонтана, која пак није често радила, те су се деца ту играла са песком и земљом – градећи замкове. При дну парка налазио се мали павиљон изграђен од дасака, обојен у зелено. То је било омиљено место кнегиње Зорке, која је у хладу павиљона везла шарене слике на белој јути.

Двориште је било свакодневно пуно деце. Поред принца Ђорђа, ту је његов млађи брат Александар, сестра Јелена, ујаци Мирко и Петар и тетке Ксенија и Вера. Било је ту још деце из старих црногорских кућа, већином даљих и ближих рођака.⁹

Из тог периода потиче и једна анегдота која ће Ђорђу ставити до знања да, иако је унук владара Црне Горе, није Црногорац. У једној дечијој тучи са извесним рођаком Ивом, коју је принц Ђорђе у својим мемоарима описао као борбу на живот и смрт, група дечака и девојчица који су их окружили почели су да сви од реда навијају против принца Ђорђа, уз усклике: „Напред Иво!“, „Удари, Црна Горо!“

Ове речи су младог принца Ђорђа погодиле више него батине које је добио, а вероватно би их било и више (батина) да се није умешала тетка Вера која је почела гласно да дозива гувернанту Еверард, а то је био знак да се сва деца разбеже куд који.

Мали кнежевић ће бити толико повређен да ће пасти у постељу и одлежати неколико дана. Друштво ће му, док је боловао, правити тетка Јелена, која ће се касније удати за италијанског краља

⁹ Ђорђе Карађорђевић, *нав. дело*.

Емануела и тако постати италијанска краљица. Принц Ђорђе је своју тетку звао Еко, и њој се жалио како га Црногорци не воле и како више неће да се дружи са њима.

– То није истина, то не може да буде истина! – Одговорила му је тетка Еко. – Сви те волимо, а волим те и ја. Највише волим тебе – само не реци то никоме.

– Не брини, кунем се. То је наша тајна.

– Да то ће бити наша тајна.

Касније је са својим дедом имао дужи, озбиљнији и дубљи разговор по овом питању. Главни камен спотицања у разговору је било несхватање младог принца да он није Црногорац.

– Црногорац? Ниси ти Црногорац – одговорио му је Кнез Никола.

– Нисам Црногорац, то кажу и моји другови. А ти си Црногорац, и бака је Црногорка. Како то деда?

– Ми смо Црногорци јер смо рођени овде, а родитељи су нам били Црногорци.

– И ја сам рођен овде, а мати ми је Црногорка.

– Рођен си овде и мати ти је била Црногорка, али ти је отац Србијанац, па си и ти Србијанац. Треба да будеш поносан што си Србијанац и Србин. Српски народ је добар и храбар. Твоји преци су гинули за Србију.¹⁰

Затим је кнез Никола читаво преподне причао младом принцу Ђорђу о историји Србије, о његовим прецима. Када је кнез Никола завршио причу о Србији, млади принц је остао узбуђен и поносан што је припадник једне нације као што је Србија, која има тако дивну историју.

¹⁰ Ђорђе Карађорђевић, *нав. дело*.

УЧЕЊЕ И ИСКУШЕЊА

Кнез Петар Карађорђевић, иако често одсутан и на путовањима по иностранству није занемарио своју децу. Често је долазио на Цетиње да би надгледао васпитање своје деце. Синове је чим су напунили потребан број година уписао у први разред школе на Цетињу. Одбио је било какву помисао да се деца школују одвојено од друге деце. Напротив, ишли су са свом осталом децом у разред, ту су добили и шугу, играли се, тукли се.

„Чим су приспјели за основно школовање, дао их је у Цетињску основну школу, како би отпочели школовање у народном духу. Да се са сиротом дјецом играју. Да са њима скачу, да се ћушкају, па и потуку. На сиротну дјецу, одрпану, босу, тричи свашто, тако су деца књаза Петра добила свраб. Он их је лијечио, али их није хтио из школе дићи. Тијем је хтио да покаже књазу и књегињи како су требали да они отпочну школовање своје дјеце.“¹¹

По овом сведочанству војводе Гавра Вуковића види се да је кнез Петар желео да његова деца у самом старту схвате да су исти као други, да осете народ којем припадају. У исто време желео је на неки начин да опонира кнезу Николи који је своју децу школовао са приватним учитељима.

Такође војвода Гавро Вуковић пише о још једном сличном догађају у вези са најмлађим сином кнеза Николе, младим принцем Петром.

¹¹ Мемоари војводе Гавре Вуковића, Обод, Титоград, 1985.

„Када би дечак ишао на јахање, два перјаника су држала узде коња, али и самог принца строго пазећи да не падне. Кнез Петар Карађорђевић је све то посматрао, онда би ставио једног од својих синова на коња, ударио коња штапом по сапима и он би одјурио носећи дечака на леђима. Одмах следи узбуна: Перјаници у трк за коњем. Кнез Петар би повикао стојте, бре! Трчите па чувајте ваше књажеве, а моју децу пустите, нека падају, нека се ломе.“¹²

Кнез Петар је заиста био велики русофил и желео је да му се деца школују у Русији, али је био и прагматичан човек, па је желео да пре одласка у Русију деца осете и европски утицај. Зато је убрзо на Цетиње стигао и професор француског језика, који је сво троје деце подучавао француском језику.

Када је принц Ђорђе напунио 7 година, породица Карађорђевић се упутила у Женеву.

Кочијама кнеза Николе до Боке, па аустријском лађом „Граф Вурмрандт“ до Трста, па возом до Милана и на крају до Женева, тим путем стигли су у Европу, право у хотел „Метропол“.¹³

Накит и мираз кнегиње Зорке, као и свадбени поклон руског цара – требало је да омогући породици живот и школовање у Европи.

У хотелу је породица кратко остала, деца су се радовала јер нису никада пре тога били у прилици да живе у хотелу, он је за њих био попут забавног парка.

„Интересовало нас је све: и пространи холови пуни гостију који се крећу у свим правцима, и портирске ложе на улазу, и дугачки ходници са читавим редовима нумерисаних соба. Ови ходници били су нарочито забавни, јер су онако дуги представљали праве лавиринте кроз које смо трчали и у којима смо се крили, када ни оца ни тетке Иде није било у близини. Споредне просторије и степеништа била су просто створена за игру, а наша радозналост неисцрпна.“¹⁴

Након десетак дана боравка у хотелу „Метропол“ породица Карађорђевић ће се преселити у лепу и пространу кућу која се налази-

¹² Исто.

¹³ Марко Прелевић, *нав. дело*.

¹⁴ Ђорђе Карађорђевић, *нав. дело*.

ла у улици Монетије, у богатом крају Женеве. Прве комшије су им били женевски милионер господин Фавр и руски Конзул Прозор.

У Женеву принц Ђорђе креће у школу, а код куће га је чекала васпитачица Кокорда. Прве године школовања су пролазиле добро, Ђорђе се брзо уклопио у нови начин живота.

Из првих година свог школовања Ђорђе је запамтио један догађај о коме се често касније причало са пуно смеха.

„Прве зиме нашег боравка у Женеву отац нам је донео са пута зимске ципелице. Те ципелице, или боље рећи чизмице, које су се навлачиле преко ципела, направљене од беле коже и постављене крзном, биле су новитет у то време и отац нам их је набавио у Москви, где су тек почеле да се израђују. Првог дана када сам их обуо, моје беле чизмице изазвале су велико интересовање код деце. Сви су хтели да их виде. Тражили су да погледају поставу, па су их пипали, навлачили и готово једнодушно показивали жељу да и они имају такве чизмице. Радозналост мојих другова само ми је сметала. Изазвала је код мене двојако осећање: и жељу да чизме поклоним – али их нисам могао поклонити свима – и стид што ја имам нешто што други немају. Ако се томе дода и моја урођена срамежљивост, која је била део моје природе, може се замислити колико је то било непријатно.

У подне по доласку кући, енергично сам иступио пред тетком Идом и васпитачицом.

– Сутра не облачим чизме. Идем у ципелама, као и сва деца.

Међутим, када сам се ујутру спремао за школу, госпођица мије поново навукла чизме.

– Хладно је, а чизмице су купљене да се носе. Нећу да чујем ни једну реч.

Ја заиста нисам рекао ни реч и кренуо сам у школу у чизмицама, како је то хтела моја васпитачица. Али, ако је Госпођица могла да ми нареди да чизме обујем, она није могла да ме спречи да их скинем: ако баш морам да имам чизме на улици и снегу, нисам дужан да у школу уђем у њима.

Мислећи да сам на овај начин најбоље решио искрсли проблем, и то по оној народној: И вук сит и козе на броју – ја сам скинуо

чизмице и оставио их пред вратима школе. Нека чизме остану напољу да их деца не виде, а ја ћу их већ узети када кренем кући... Међутим, када сам после свршених часова изашао из школе да обујем чизмице – њих није било. Нека 'добра душа' пролазећи поред школе, свакако их је видела и однела. Спасла ме је, али шта ћу рећи код куће када се вратим без чизмица?

Нестанак чизмица прва је приметила госпођица Кокорда.

– Где су чизмице? – дочекала ме је строго, када сам се појавио пред њом. – Шта си урадио са њима?

– Немам их, Госпођице, неко их је узео.

– Узео? Како је могао да их узме? Јеси ли их оставио у ходнику поред капе и капута?

– Не, Госпођице, – морао сам да признам – оставио сам их на улазу у школу.

Запањеност, која се огледала на лицу госпођице Кокарда, била је искрена.

– Ти си се усудио да бациш чизмице које ти је отац донео чак из Русије? Незахвално дерле.

– Ја их нисам бацио, Госпођице. Ја сам их само оставио да их поново узмем. Али, неко их је узео пре мене.

Гувернанта ме је гледала у недоумици, као да не зна шта да мисли, а онда је прсла у смех.

– Одлично си то извео. Морам рећи кнезу.

Одахнуо сам. Најгоре је већ прошло. Када се Госпођица не љути, са оцем ће бити лакше.

И било је.¹⁵

Кнез Петар био је блажи према деци, вероватно због још чешћих путовања и одсуствовања од куће него што је то било док су живели на Цетињу. Када би пак био код куће, имао је честе посете људи из Србије. Ствари су почеле да се компликују.

Принц Ђорђе, једном приликом пролазећи поред библиотеке, чуо је глас свог оца, и прва реченица га је заинтересовала, па је застао да ослушне разговор:

¹⁵ Ђорђе Карађорђевић, *нав. дело*.

„– Све се више говори у Србији да се Александар (Обреновић) заљубио у ону проблематичну жену Драгу и да никако не избија из њене куће.

– Да, ситуација је доста незгодна – чујем глас очевог саговорника. – Краљ се заиста заинтересовао за ту жену још у Бијарицу када је ишао код мајке. Сада је довео у Београд, и како се зуцка, пише јој права љубавна писма. Ми то у земљи не узимамо озбиљно.

– Ја не верујем да је то баш тако наивно – чујем други глас. – Драга Машин је препредена жена, која ни од чега не преза. Можете да мислите што хоћете, али ће све то чудно да се сврши.

– Како мислите чудно? – пита мој отац. – Краљ се ваљда неће усудити да је узме. Она је сумњиве прошлости и ни краљ Милан, ни народ, неће дозволити ту везу.

– Ништа то не чини – опет чујем онај други глас. – Краљ је поводљив, а Драгин утицај пресудан. Ни краљица Наталија, ни краљ Милан неће ништа постићи. Ако је Александар решио да је узме, узеће је, па ма се завадио и са оцем и са мајком.

– Нису у питању само његови родитељи – каже мој отац. – У питању је народ. Политичари и војска неће дозволити да им краљица буде једна Драга Машин.

– Народ ће свакако да се буну. Чак ни пријатељи династије неће гледати радо на овај недолични брак. Драга неће смети да се дрзне да подигне очи од самог краља...“¹⁶

Краљ Александар Обреновић је био неумољив по питању одабира брачне сапутнице, упркос противљењу готово свих чинилаца у краљевини Србији, он се ипак оженио Драгом Машин. Испоставиће се тачни савети црногорског кнеза Николе, који је саветовао кнеза Петра да не чини ништа против династије Обреновић јер ће се они сами уништити.

Ускоро ће се породици Карађорђевић у Женеви прикључити још један члан, рођак Павле Карађорђевић. Након развода кнеза Арсена и руске књегиње Ауроре Демидов, Арсен је добио старатељство над сином али како је генерал руске армије, у исто време изузетно немирног духа, сматрао је да је најбоље решење предати

¹⁶ Исто.

сина на старање свом брату Петру. Тако је мали Павле и поред два жива родитеља постао сироче. Своју мајку видеће само два пута. Први пут када буде имао шест година. На једном великом броду је крстарио по Женевском језеру, када га је спазила једна дама на палуби, притрчала му и загрлила га. Био је то дуг загрљај, скоро као вечност. Онда га је одвела свом друштву и представила као свог сина. Други и последњи пут видеће је када буде имао осам година. Била је зима. Једно вече одвели су га на железничку станицу. Из приспелог воза излази једна дама и грли га. Држала га је у загрљају неколико минута. Плакала је. Онда је отишла истим возом. И то је било све. Никада је више није видео а Аурора Демидова преминуће 1904. године.

Када се све укупно сагледа породични живот династије Карађорђевић, не може се рећи да је љубав цветала у браковима, нити да су имали срећне и хармоничне односе унутар породице.

Нови период стрепње и бојазни догодио се почетком 1898. године, када је његов млађи брат, принц Александар, био тешко оболео од дифтерије. Срећом већ је била измишљена вакцина али још није била испробана као лек, био је то одређени ризик.

„Једне вечери, када је болест достигла врхунац, неко је закуцао на врата наше собе. Била је то Госпођица, желела је да види тета Иду.

– Стање је критично – шапутала је она пред вратима, а глас јој је био преплашен и промукао. – Кнез и лекари су одлучили да Александар прими инјекцију против дифтерије.

– Да прими инјекцију, Госпођице? Али тај лек још није испробан. Зар није опасно да му се да нешто што није потпуно испитано?

– Он ће примити први, тако је одлучено – каже госпођица Кокарда. – Стање је тако да нема шта да се ризикује. Ако та инјекција не помогне.

– Господе, Господе! – јеца тета Ида. – Не говорите тако ... Ваљда има наде.“

Овако је писао принц Ђорђе о болести принца Александра.